

STANOVISKO UNIE POHŘEBNÍCH SLUŽEB K ZÁMĚRU REVIZE CENOVÉ REGULACE V OBLASTI POHŘEBNICTVÍ

UNIE POHŘEBNÍCH SLUŽEB, jakožto profesní oborová organizace působící v oblasti českého pohřebnictví, tímto vydává svoje stanovisko k Záměru revize cenové regulace v oblasti pohřebnictví vydaného Ministerstvem Financí.

UNIE POHŘEBNÍCH SLUŽEB primárně uvádí čtyři základní zásady a hodnotové teze, na základě kterých přistupuje k hodnocení navrhovaného záměru Ministerstva financí na revizi cenové regulace v oblasti pohřebnictví. Těmi jsou:

- 1) Zachování cenové dostupnosti pohřbu a sociálního pohřbu**
- 2) Svobodná vůle každého člověka rozhodnout se o způsobu pohřbu**
- 3) Vstup ekologie do oblasti pohřebnictví**
- 4) Transparentnost cenových nákladů pohřbu**

Tato hodnotová východiska jsou konstanty, na jejichž základě přistupujeme k hodnocení prezentovaného záměru. Dle jejich postupného řazení pak promítáme jednotlivá hodnocení jak z právního, tak ekonomického a především sociálního hlediska na uvažovaný záměr deregulovat oblast pohřebnictví ze strany MF.

Úvodem se patří uvést, že vítáme aktivitu MF na poli pohřebnictví, neboť po dlouhou řadu let, či spíše desetiletí, jsme z jeho strany neregistrovali zájem o problematiku pohřebnictví, přestože byl žádoucí. Jakýkoli záměr, zvláště po tak dlouhé době, by měl být konzultován a prodiskutován se zástupci odborné veřejnosti, které je pohřebnictví vlastní a denně se v něm pohybuje. Kvitujeme v tomto ohledu, že jsme mohli se zástupci MF otevřeně jednat a jako výsledek vzájemné debaty, která byla jistě oboustranně přínosná, činíme toto souborné stanovisko, které shrnuje podstatné argumenty.

Ke krátké sumarizaci aktuálního stavu lze uvést tyto fakta. V České republice je Ministerstvem financí publikován v cenovém věstníku výměr, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami. Mezi tyto regulované ceny patří čtyři segmenty, a to

a) služby krematorií, z toho jen zpopelnění zemřelého a ostatků v rakvi, uložení popele do pevně uzavíratelné urny s označením včetně ceny urny,

b) pronájem obřadních místností pro smuteční obřady,

c) pohřební služby,

d) služby hřbitovní poskytované na veřejném pohřebišti v souvislosti s pronájmem a užíváním hrobového místa.

Tato úprava má původ v první polovině devadesátých let minulého století, konkrétněji v roce 1994, kdy vznikla, přičemž odpovídá společenské situaci té doby. Kvalita a především materiálové zabezpečení pohřebnictví byly vinou absolutního zanedbání během 40 let vlády komunismu v tristním stavu a počátkem devadesátých let se české pohřebnictví teprve nadechovalo k cestě za obnovením důstojného a celospolečensky uznávaného standardu. Segment pohřebnictví byl v té době napříč Českou republikou ve správě komunálních podniků, které byly na samém okraji politického i hospodářského zájmu. S ohledem k tehdy převažující formě vlastnictví jednotlivých subjektů, které existovaly v převážné většině jako komunální podniky řízené veřejnou správou, mohl mít regulační záměr smysl, poněvadž cílil na regulaci služeb poskytovaných subjekty ve veřejném vlastnictví. **Celospolečenským vývojem se však již dlouhou dobu nacházíme v situaci přesně opačné, kdy je absolutní většina pohřebních služeb zabezpečována soukromými subjekty, také existují a vznikají nová krematoria financovaná zcela mimo veřejné prostředky, a řada krematorií a pohřebišť ve vlastnictví veřejnoprávních korporací je na základě smlouvy spravována soukromými subjekty.**

V této situaci přichází záměr Ministerstva financí deregulovat oblast pohřebnictví. Deregulace je sama o sobě za dané společenské situace vhodná a prospěšná, měla by však uchovat ty limity, které umožní zachovat cenovou dostupnost pohřbu jako takového.

Z hlediska zákonné úpravy zákona o cenách, konkrétně ustanovení jeho základního § 1 odst. 6) platí, že:

Správní orgány příslušné k regulaci cen podle zákona upravujícího působnost orgánů České republiky v oblasti cen (dále jen „cenové orgány“) mohou regulovat ceny podle tohoto zákona

a) je-li trh ohrožen účinky omezení hospodářské soutěže,

b) vyžaduje-li to mimořádná tržní situace,

c) pro účely odvodu spotřební daně z cigaret podle zvláštního právního předpisu,

d) vyžadují-li to předpisy Evropských společenství, nebo

e) vyžaduje-li to veřejný zájem spočívající v udržení vyváženého postavení prodávajícího a kupujícího u zboží zcela nebo zčásti dotovaného z prostředků státního rozpočtu nebo z jiných veřejných rozpočtů.

Z pohledu zákonné úpravy je proto nadále nedůvodná ta cenová regulace, která se vztahuje k dosavadní úpravě pronájmu obřadních místností pro smuteční obřady a k pohřebním službám. Za stavu, kdy v ČR působí zhruba 350 pohřebních služeb, všude na území ČR jsou pohřební služby dostupné a cena pohřbu je v ČR násobně nižší než v sousedním Německu, Rakousku i jakékoliv západoevropské zemi a dokonce ještě nižší než cena pohřbu na Slovensku, se jeví cenová regulace dokonce jako naprosto zbytečná. **Silným argumentem pak je, že se v praxi tato cenová regulace prakticky vůbec nevyužívá, jako samo MF výslovně připouští na základě vlastního průzkumu.**

Jde-li o pohřební služby, není český trh ohrožen účinky omezení hospodářské soutěže, poněvadž je zde dostatečný počet pohřebních služeb a neexistuje ani žádný monopolní soutěžitel, který by byl s to trh deformovat nebo ohrozit, a současně pohřeb až na pouhé dvě výjimky (státní pohřeb a sociální pohřeb) není nikdy hrazen ani z části ze státního rozpočtu ani veřejných prostředků. Oblast pohřebních služeb a zjevně též pronájmu obřadních místností pro smuteční obřady by proto měla být zcela jasně deregulována, jelikož je za stávajícího stavu protiprávní (s ohledem na zastaralost právní úpravy však ještě de iure není nezákonná, jelikož je stále obsahem obsoletního cenového výměru Ministerstva financí) a nepotřebná.

Regulace v těchto segmentech navíc narušuje druhou výchozí zásadu, a sice svobodnou vůli každého člověka rozhodnout se o způsobu pohřbu. Z hlediska praktického života jednoduše není možné stanovit nejvyšší možnou cenu těchto služeb, poněvadž výběr pohřbu je záležitostí čistě individuální a nelze šablonovitě vztahovat jeho cenu na všechny. Například pohřeb veřejně známých osobností by nebyl za takového stavu vůbec právně možný, jelikož výběr

materiálů, propriet, smutečního aranžmá, květinové výzdoby a podobných součástí pohřbu se nutně bude zásadně lišit. Jeví se nám jako těžko obhajitelné, aby kupříkladu pohřeb osobnosti, jakou byl Karel Gott, měl stát stejně, jako „běžný“ pohřeb. Takové uvažování povede k nevyhnutelné degradaci pohřebnictví, neúctě k vůli pozůstalých osob a tím i k logickému odporu široké veřejnosti. Navíc svobodná vůle rozhodnout se o vlastních, a v tomto případě nejintimnějších záležitostech rodiny, je garantována Ústavou České republiky.

Z hlediska dalšího hodnotového východiska, kterým je prosazení ekologie a ekologických materiálů a postupů v českém pohřebnictví, je regulace v těchto aspektech zásadní brzdou žádoucího pokroku. Ekologicky šetrné technologie a výrobky, kupříkladu ekologicky šetrné rakve, jsou samozřejmě výrazně dražší, než výrobky stávající. Je tomu tak proto, že doposavad užívané produkty jsou samozřejmě ustálené a výrobci technologicky zažití. Mají-li se ekologicky šetrné výrobky postupně prosadit na úkor stávajících procesů a výrobků, nelze jim tuto cestu zablokovat cenovou regulací. Opět příklad: pokud by cenový regulátor nastavil maximální cenu za rakev v částce X, nebude moci pozůstalý opatřit ekologicky šetrnou nebo umělecky vyvedenou rakev za užití ekologických materiálů, poněvadž její cena převyšuje cenu X. Pohřební služba nebude motivována se takovými rakvemi pro své zákazníky vybavit a tyto nabízet a výrobce ekologicky šetrných rakví zkrachuje, poněvadž o jeho výrobky nebude zájem z důvodu vrchnostenské regulace. Tím se znemožní již pomalu nastartovaný a žádoucí proces ekologičtějšího přístupu v pohřebnictví.

Současně je však třeba mít na paměti zkušenosti ze zahraničí, kde úplná deregulace vedla k postupnému zvyšování ceny pohřbu, což není ze sociálního hlediska žádoucí stav. Dostupnost pohřbu a zachování existence sociálního pohřbu je první a hlavní zásadou, na které toto stanovisko stojí.

Podle řady dlouhodobých statistik provedených v České republice zcela významně převažuje pohřeb žehem před pohřbem do země, a to tak, že pohřeb žehem představuje zhruba 90% všech pohřbů. Jedná se tedy o zcela dominantní způsob pohřbení. Z hlediska procesu jednotlivých činností v rámci pohřbení a možností jednotlivých subjektů z hlediska potenciálu jejich síly a možnosti ovlivnit dané tržní podmínky, je to jen provozovatel krematoria, kdo má dostatečně silnou pozici k tomu, aby jako držitel technologie byl vůbec, byť jen teoreticky, schopen negativně působit na relevantní trh. Jelikož provozovatel krematoria ovládá zařízení (krematorium), bez kterého nelze pohřbení vůbec uskutečnit, má možnost nastavit jemu příznivé podmínky bez ohledu na kohokoli jiného, v daném případě na spotřebitele. Proto je zcela zřejmé, že udržitelnost a dostupnost pohřbu pro nejširší vrstvu občanů je přímo odvislá od ceny zpopelnění v krematoriu. Za tím účelem by měla být cena zpopelnění a uložení popele do urny nadále regulována prostřednictvím věcně usměrňované ceny, která musí být

provozovatelem krematoria transparentně kalkulována a kterou je možno kontrolovat ze strany cenového regulátora.

Stejně tak musí být i nadále zachován tzv. sociální pohřeb, který umožní pohřbení těch zemřelých na náklady obce, jejíž pohřbení nikdo nesjednal v pětidenní zákonné lhůtě. Existence sociálního pohřbu je vysoce žádoucí jistotou. Ponecháváme na úvaze Ministerstva financí, zda má být cena sociálního pohřbu i nadále věcně usměrňována a tedy regulována. Osobně se přikláníme spíše ke stanovisku, že tomu tak býti má i nadále, poněvadž sociální pohřeb je hrazen z veřejných prostředků, tedy by měl existovat určitý cenový standard, který lze kontrolovat, leč jsme ochotni o této věci dále diskutovat a případně připustit i názor odlišný.

Konečně, Ministerstvo financí by mělo ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj koordinovat pro oblast pohřebnictví provádění kontrol v oblasti pohřebnictví, které jsou potřebné a nanejvýše vhodné. S ohledem na pravomoci MF lze zejména vybědnout ke kontrolám ceníků za služby spojené s pohřbením, poněvadž transparentnost cenových nákladů je důležitým aspektem, který vede k poctivému styku a orientaci pozůstalých při sjednávání pohřbení. Jeví se nám jako naprosto neakceptovatelné, aby některé pohřební služby své ceníky před pozůstalými tajily nebo je s nimi neseznámily okamžitě při zahájení sjednávání pohřbu. Naopak každá pohřební služba by měla svůj ceník zveřejnit na svých webových stránkách, aby spotřebitel byl s cenovou relací předem obeznámen.

Výsledkem našeho doporučení tedy je opustit od cenové regulace v pohřebnictví vyjma dvou položek:

- 1. zpopelnění zemřelého a ostatků v rakvi, uložení popele do pevně uzavíratelné urny s označením včetně ceny urny**
- 2. sociální pohřeb**

Obě položky doporučujeme nadále regulovat věcně usměrňovanou cenou. Věcné usměrnění zaručí pružné změny ceny v návaznosti na budoucí změny nákladů provozovatele.

Závěrem, avšak v neposlední řadě, si dovoluujeme poděkovat zástupcům nejdůležitějších subjektů na poli českého pohřebnictví za jejich příkladnou ochotu důkladně prodiskutovat výše uvedené aspekty s představiteli UNIE POHŘEBNÍCH SLUŽEB. **V rámci naprosto věcné a logické diskuze si dovoluujeme zejména ocenit odborný přínos pana Bc. Karla Koblihy, který jako ředitel Pohřebního ústavu hl. m. Prahy napomohl k utřebením závěrů, jež jsou prezentovány v tomto stanovisku.** Ostatně otevřenost a ochotu Pohřebního ústavu hl.m. Prahy podílet se na řešení problémů českého pohřebnictví lze použít jako příklad pozitivní

změny v přístupu velké pohřební korporace. Stejně poděkování patří odboru pohřebnictví Ministerstva pro místní rozvoj, které se s námi problému deregulace rovněž věnuje a vydalo své stanovisko, které souzní s názorem odborné veřejnosti.

Ing. Jiří Haman

předseda

JUDr. Richard Štainc

místopředseda

